

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

216. An statutum laicorum prohibens generaliter librorum impressionem
absque eorum licentia, comprehendat Clericos? Et an Episcopi possint hoc
statuere? Ex part. 4. tract. 1. res. 60.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

omnis negociatio lucrativa est interdicta Clericis, sed illa tantum; quando res ipsa non meliorata cetero pretio vendenda est, quam empta fuit. Ex quo patet falsitas opinionis Caroli de Grassis: nam Clericus fructus suos, ut alibi carius vendatur, asportans, non dicitur negociator; & idem ad gabellam minime tenetur. Vide omnino Marcabrunum *consil.* 18. n. 241. & sequ. & nouissime Fagandez *de iustit.* lib. 5. cap. 37. num. 13.

18. Ex supradictis verò duo Corollaria valde à iudicibus Laicis notanda sunt. Et primo male illos facere, dum vexant famulos, colonos, vel Ministros alios Clericorum, qui de eorum mandato in Ciuitate vinum, frumentum, vel aliquid aliud introducunt vel extrahunt: hoc enim indirectè est contra libertatem & immunitatem Ecclesiasticam; & ita in terminis docet Ciarlius in *controvers. forensib.* lib. 1. c. 31. in fin. & Sperellus *decis.* 12. num. 61. & *decis.* 4. num. 7. qui testatur ita passim respondere. Sacram Congregationem immunitatis. Et ratio est clara; quia operarij ad nihil tenentur, quando obediunt mandato conductoris in re, quæ de sui natura non sapit delictum, ex *Gloss. in leg. in rem §. signum ff. de rei vendic.* quam sequuntur omnes teste Decio *in leg. velle* & ibi Cagnolus *num.* 11. *de regul. iur.* Deinde in tali casu ministri Clericorum nullum ius habent in re, & idem iudicium non substantiatur in eis, sed in Clericis, quorum negotium gerebant. Ergo causa pertinet ad forum Ecclesiasticum, per ea quæ adducit Sperellus locis citatis: adi illum & non pigebit.

19. Secundo inferitur ex supradictis male etiam facere iudices Laicos auferentes annonam Clericorum, quæ extrahitur vel introducitur in Ciuitatem contra eorum proclamata: vt ego sæpius firmavi, & præcipue contra Cutellum *in par. 5. tract. 1. resolut. 6.* & docet etiam Sperellus *vbi supra decis.* 12. num. 59. nam talis retentio habet rationem pœnæ, ergo illam contra Clericos nullo pacto iudices Laici infringere possunt. Deinde sicut Laici nullam habent iurisdictionem in personas Clericorum; ita neque in eorum bona: bona enim sequuntur personam. Et idem ego olim respondi Adilem Ciuitatis non potuisse vinum, quod Clericus recollectum ex eius prædio per alium in taberna vendebat, quia malum erat, in via publica vertere: sed in tali casu debebat ad iudicem Ecclesiasticum recurrere, & interim Laico venditori ordinare, ne vinum illud venale haberet.

20. Atque hæc defensionis causa dicta esse volo circa ea, quæ contra me in sua Allegatione adnotauit Laguna: vnde ex his omnibus etiam refellendus venit nouissime Baptista Fragofo *in Regimine Christiana Reipublica part. 1. lib. 7. disp. 19. n. 48.* vbi tenet posse Decuriones Ciuitatum edere statuta in quibus prohibetur, ne in oppida vinum forense inferatur, vel ex oppido ne extrahatur, asseritque, in dictis statutis Clericos comprehendere; quod omnino negandum est, vt ex supradictis apparet.

21. Et tandem pro coronide huius Resolutionis in gratiam curiosorum non desinam hic obiter adnotare, nouissime Franciscum Caspensem Doctorem Hispanum docere Clericos transgredientes leges ciuiles non peccare mortaliter, sic enim asserit in cursu Theologico *tom. 1. tract. 13. de legibus disp. 4. section. 2. num. 15.* An verò Clerici peccent mortaliter, si leges Principum secularium non obseruent; probabile est non peccare mortaliter, quia Clerici non tenentur directè legibus ciuilibus, quia nullus est directè subditus legibus illius, qui non habet iurisdictionem in ipsum, Princeps autem Laicus non habet iurisdictionem in Clericos: ergo secluso scandalo mortaliter

Tom. I. X.

non peccant. Ita ille, qui pro hac sententia citat Bonacinam & Salas, quos ego adduxeram *in part. 1. tract. 10. resolut. 12.* Verum alij Doctores tenent Clericos legibus ciuilibus teneri eadem obligatione ac tenentur Laici, exclusa tamen coactione: quia non apparet vnde minuatur eis obligatio si semel ponamus legibus illis astringi. Vide Castrum Palaum *to. 1. tractat. 3. disp. 1. punct. 24. §. 6. num. 2.* Ioannem Præpositum *in part. 2. D. Thoma quest. 95. disp. 4. dub. 3. num. 7. & alios.*

RESOL. CCXV.

An Principes possint statuere, ne laici vendant Clericis, ne molant, aut coquant panem, vel ne exhibeant aliqua seruitia & obsequia, an ita statuente incidant in excommunicationem Bullæ Cœnæ? Ex part. 1. tr. 2. Resol. 54. alias 53.

§. 1. Ita facientes non incurtere in excommunicationem Bullæ Cœnæ, putauit Caietanus *in summa, verb. excommunicatio, c. 31.* Nauarrus *in Manuali, c. 27. num. 119.* Et hanc sententiam nouissime probabilem vocat Filliucius *tom. 1. tr. 16. c. 10. n. 271.* & illam absolute etiam docet Pereira *de manu regia, pratud. 3. n. 7.* & Anguiano *in tract. de legibus, tom. 1. lib. 2. contr. 15. n. 39. & seq.*

Sup. hoc cum eisdem Caietano & Reginaldo pro affirmatiua, & negatiua sententia hic appositis supra in Resol. 209. §. vlt. & legelic §. Tertio. & alias Resol. eius annot.

2. Sed ego falsam existimo. Dico igitur, Principes ista statuente in excommunicationem Bullæ Cœnæ incidere: quia tale statutum est contra libertatem Ecclesiasticam, vt habetur *in c. eos, de immunit. Eccl. in 6.* his verbis: [In eos, qui temporale dominium obtinentes suis subditis, ne Prælati, aut Clericis, seu personis Ecclesiasticis quidquam vendant, molant, coquant panem; aut alia obsequia exhibere præsumant, aliquando interdiciunt, cum talia in derogationem libertatis Ecclesiasticæ præsumantur, eo ipso excommunicationis sententiam decernimus.] Ita textus. Et ita docent communiter omnes. Theologi, vt Suarez *de censuris, disp. 21. sect. 2. n. 93.* Reginaldus *tom. 1. lib. 9. c. 24. num. 378.* Gambacurta *tractat. de cas. refer. c. 10. n. 10.* Coriolanus *in Bulla Cœnæ, excommuni. 15. fol. mibi 937.* Filliucius *vbi sup. & alij.*

3. Nec valet dicere, quod talia statuta sunt politis contra libertatem politici conuictus, quam contra Ecclesiasticam libertatem: nam responderetur primo: Saltem indirectè supradicta statuta sunt contra immunitatem Ecclesiasticam: sed in Bulla excommunicantur etiam, qui indirectè aliquid statuunt contra dictam libertatem: ergo, &c. Secundo: Durius est, & incommodius vexantur Clerici in his, quæ pertinent ad politicum conuictum, quam in aliis, quæ pertinent ad Ecclesiam, vt Ecclesia est: ergo &c. Tertio: Est contra libertatem Ecclesiasticam denegare Clericis ea, quæ de iure communi illis competunt: sed iure communi quilibet alteri obsequia prædicta præstare potest: ergo, &c. Et idem nostra sententia omninò tenenda est.

RESOL. CCXVI.

An statutum laicorum prohibens generaliter librorum impressionem absque eorum licentia comprehendat Clericos? Et an Episcopi possint hoc statuere? Ex part. 4. tract. 11. Resol. 60.

§. 1. Videtur affirmatiuè respondendum, quia Episcopi ordinant, ne quis libros imprimere audeat

§ 2

audeat sine illorū licentia qua sane ordinatione non solum ſæculares, ſed etiam Regulares exempti comprehenduntur. Ergo & Princeps ſæcularis poterit idem ſtatuerē, obligando non ſolum laicos, ſed etiam Clericos exemptos, vt conſeruetur æqualitas, iuxta textum in l. fin. C. de fruct. & lit. expenſ.

2. At hiſ non obſtantibus Aloyſius Bariola conſil. 34. per totum contrariam ſententiam tenet, quia ſtatutum vides acquirit à poteſtate ſtatuentium, ex l. final. ff. de iuriſd. om. iudic. & cap. à nobis, de ſentent. excommunic. Sed ſæculares ſupra Eccleſiaſticos nullam habent facultatem, ex cap. Eccleſia S. Mariae, de conſtit. ergo, &c. Deinde ſi Clericus in ſummam D. Thom. vel in Bullam Cœnæ librum imprimere vellet, ſi Poteſtas ſæcularis velit in vim ſui ſtatuti facultatem illum imprimendi concedere, id aliud non erit, quàm in cauſis ſpiritualibus & Eccleſiaſticis ad ipſius forum non modò indirec̄te, ſed directè trahere. Sed hoc eſt contra Canonem 15. Bullæ Cœnæ. ergo, &c.

3. Ad argumentum verò reſpondetur Episcopos poſſe id ſtatuerē ad finem ſpiritualē Clericos & ſæculares propriæ diœceſis ligando, ex Concilio Lateranenſi ſeſſ. 10. tum ex Triden. ſeſſ. 4. tum ex Bullis Apoſtolicis & decretis Cardinalium, vnde non eſt attendenda ratio inæqualitatis. Adde quòd in tali caſu Episcopi habent poteſtatem ligandi laicos, non autem eſt contra laici ligandi Clericos, etiã ſi tale ſtatutum feratur ob bonum publicum, quia vtilitas publica non confert iuriſdictionem Principi laico in perſonas Eccleſiaſticas. Et hæc omnia docet Bariola ubi ſupra qui reſpondet ad alia argumenta contraria, & adducit pro hac firmanda ſententia, multas alias rationes: tu ad illum, & non pigebit.

RESOL. CCXVII.

An Pragmatica ſuper Chartam, vulgo dictam Papel ſellado, violet Immunitatem Eccleſiaſticam?
Et pro roboranda doctrina huius quaſtionis aliqua alia diuerſa difficultates pro Immunitate Eccleſiaſtica diſcutiuntur. Ex part. 6. tract. 8. & Miſc. 3. Reſol. 1.

§. 1. DE hoc caſu conſultus fui anno 1638. ab Excellentiffimo Principe Paternionis tunc in Regno Siciliae Protege meritiffimo, & ei reſponſum dedi taxationem ſupradicti papyri ſignati, nomine tantum Regaliam, ſed reuera Gabellam exiſtimandam eſſe. Vnde, ad ſubleuandas Regis vrgentes neceſſitates, in Parlamento, ſeu Comitibus Regni imponendam neceſſarium dixi, excluſis tamen ab eius ſolutione Eccleſiaſticis, ſed pro negatiua ſententia aliqua adduci poſſunt argumenta, quæ hinc ex propria penu, Doctorum auctoritate ſtabilire conabor, vt veritas noſtræ ſententia; poſtea magis cluceſcat.

2. Probatur igitur primò opinio negatiua; quia Clerici ſunt ciues, & pars Reipublicæ, vt habetur in cap. cum nullus, de temporibus ordinand. & docet Bart. in leg. 1. ad municip. Villalobos in ſumma tom. 1. tract. 2. difficult. 31. num. 1. & alij. Ergo ſunt adſtricti ſeruate leges laras pro bono publico, vt probat Caſtillo Sotomaior de reuſis, tom. 7. cap. 8. num. 21. & alij, ſed talis eſt lex, de qua loquimur: nam Papyrus ſignatum efficitur ad conſeruandam legalitatem Scripturarum, & ad falſitates euitandas. Ergo, &c.

3. ſecundò, quia impreſſio Regij ſigilli ſuper Chartam eſt Regalia; ergo in caſu noſtro charta ſi-

gnata effecta eſt res propria Regis; vnde poteſt illam vendere, & eius pretium taxare. Et ſicut Clerici, vt notat Auendaño de conſ. cap. 32. num. 10. Lafarte de Decima, cap. 10. num. 3. Mexia in Pragmat. Tax. Pan. concl. 5. n. 39. Salas de empr. dub. 9. n. 2. & alij communiter, tenentur ſoluere pretium rerum venalium à Principe taxatarum: ita tenebuntur ſoluere pretium dictæ chartæ ſignatæ, quam vt rem propriam Princeps vendit cum Regio ſigillo.

4. Tertio, certum eſt, quòd ex iuſta cauſa Rex poteſt alteri concedere venditionem aliquarum mercium, vt tradit Azorius tom. 3. l. 8. cap. 18. Filiucius tom. 2. tract. 35. cap. 8. num. 223. Moſeſius in ſumma tom. 2. tract. 12. cap. 5. num. 113. & alij communiter: ergo dicendum eſt poſſe priuatiuè reſeruare ſibi venditionem papyri ſignati, per ea quæ adducit Molina de iuſtit. tom. 2. tract. 2. diſp. 345. num. 3. Et idem in Hiſpania multæ merces dicuntur vulgo Eſtancata & pertinent ad Regem, vt ſal, piper, chartæ pictæ, &c. Vnde non deſinam hic apponere verba Ariſtotelis lib. 1. Politic. cap. 11. ſic aſſerentis. Quare, & nonnullæ Ciuitates hanc ſibi viam ad pecuniam parandam, cum eius indigent, muniunt: aſſequentur enim, vt ſingularem rerum venalium vendendarum facultatem, ſolæ habeant. Ita ille. Hinc Gaſparus Klockius tract. Nomico-politico, de contribut. cap. 1. num. 117. & Chriſtophorus Befoldus in diſcuſſ. Politic. de Arario. cap. 4. num. 15. obſeruant, quòd Rex Gallia non patitur, quemquam Regni ſui ſalem vendere: ſic & in caſu noſtro, vt dictum eſt, potuit Rex priuatiuè ſibi reſeruare venditionem chartæ ſignatæ.

5. Quarto, Clerici in aliquibus locis ſoluunt ius tractæ ex rebus, quas extrahunt extra Regnum ratione Regalia; quæ competit Regi ex Portu, vt docet Carolus de Graſſis de effect. Cleric. effect. 2. num. 294. Ergo & in caſu noſtro ſoluenda erit quantitas taxæ pro papyro ſignato, tanquam fructus ex Regalia proueniens.

6. Sed hiſ minime ſuffragantibus; puto ſupradictam Pragmaticam Papyri ſignati, ſi comprehendat Clericos, infringere libertatem Eccleſiaſticam. Quod patet primò ex verbis Bullæ Cœnæ, in qua Pontifices in Canon. 15. dant pro infectis, & anathematizant omnes ordinationes & conſtitutiones: vnde libertas Eccleſiaſtica directè, vel indirec̄te, vel alio quouis modo reſtringitur: ſed in caſu, de quo loquimur ſaltem indirec̄te libertas Eccleſiaſtica læditur & reſtringitur. Ergo, &c. Probo minorem: nam libertas Eccleſiaſtica hoc Clericis præbet, vt habeant facultatem faciendi quod eis placeat, niſi illicitum ſit, vt patet ex leg. libertas, ff. de ſtat. hominum. & docet Cochier de libert. Eccleſiaſt. p. 2. c. 15. n. 6. Gatticus in allegat. pro Eccleſia, fol. 208. §. Tertio probatur. Specrellus de cif. 12. n. 42. Bonacina in Bullam Cœnæ, diſp. 1. quaſt. 16. ſect. 2. punct. 2. num. 14. Reginald. tom. 1. lib. 9. cap. 23. num. 358. & alij. Sed per pragmaticam, de qua loquitur, Papyri ſignati, Clerici non poſſunt ampliùs facere id, quòd prius liberè eis facere permiſſum erat; nam non poſſunt ampliùs in iudicio vti chartis Papyraceis, & alia inſtrumenta efficere, niſi Papyrus ſit regio ſigillo ſignata: ergo clarè apparet dictam Pragmaticam eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, cum illam lædat, ac reſtringat; etenim Clerici per illam non poſſunt deinde illud facere, quod antea impunè, & licitè faciebant. Conſtituantur ſupradicta; nam ordinationes, Pragmaticæ, & ſtatuta prohibentes vel præcipientes Clericis id quòd eis, nec diuino, nec humano iure prohibitum, vel præceptum eſt, violant immunitatem Eccleſiaſticam, vt docet Felinus in cap. Eccleſia S. Mariae, de conſtit. §. Reſtat. num.

Sup. hoc tit. tra in 8. 11. & in alio eius not.

Que ſupra & infra Reſol. 1.

Sup. hoc tit. in Reſol. 94. §. Reſtat. num.